

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 11 kwietnia 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Transport lotniczy – Konwencja montrealaska – Artykuł 19 – Naprawienie szkód spowodowanych opóźnieniem w przewozie bagażu – Cesja wierzytelności pasażera wobec przewoźnika lotniczego na spółkę handlową – Warunek umowny zakazujący takiej cesji – Dyrektywa 93/13/WE – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 – Kontrola z urzędu nieuczciwego charakteru warunku zakazującego cesji praw pasażerów – Szczegółowe zasady tej kontroli w ramach sporu pomiędzy spółką będącą cesjonariuszem a przewoźnikiem lotniczym – Zasady równoważności i skuteczności – Zasada kontrydiktoryjności

W sprawie C-173/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (sąd gospodarczy nr 1 w Palma de Mallorca, Hiszpania) postanowieniem z dnia 10 marca 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 marca 2023 r., w postępowaniu:

Eventmedia Soluciones SL

przeciwko

Air Europa Líneas Aéreas SAU,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Jürimäe (sprawozdawczyni), prezes izby, K. Lenaerts, prezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego trzeciej izby, N. Piçarra, N. Jääskinen i M. Gavalec, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Eventmedia Soluciones SL – A.-M. Martínez Cuadros, abogada,

* Język postępowania: hiszpański.

- w imieniu Air Europa Líneas Aéreas SAU – N. de Dorremochea Guiot, procurador, i E. Olea Ballesteros, abogado,
  - w imieniu rządu hiszpańskiego – A. Ballesteros Panizo, w charakterze pełnomocnika,
  - w imieniu Komisji Europejskiej – J.L. Buendía Sierra i N. Ruiz García, w charakterze pełnomocników,
- podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Eventmedia Soluciones SL (zwaną dalej „Eventmedia”), cesjonariuszem wierzytelności pasażera lotniczego, a Air Europa Líneas Aéreas SAU (zwaną dalej „Air Europa”) w przedmiocie naprawienia szkody wynikającej z opóźnienia w przewozie bagażu tego pasażera w związku z lotem obsługiwanym przez Air Europa.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

- 3 Artykuł 19 Konwencji o ujednoczeniu niektórych zasad dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego, zawartej w Montrealu w dniu 28 maja 1999 r., podpisanej przez Wspólnotę Europejską w dniu 9 grudnia 1999 r. i zatwierdzonej w jej imieniu decyzją Rady 2001/539/WE z dnia 5 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2001, L 194, s. 38, zwanej dalej „konwencją montrealską”), zatytułowany „Opóźnienie”, stanowi:

„Przewoźnik ponosi odpowiedzialność za szkodę spowodowaną opóźnieniem w przewozie pasażerów, bagażu lub towarów. Jednakże przewoźnik nie ponosi odpowiedzialności za szkodę spowodowaną opóźnieniem, jeżeli udowodnił, że on sam i osoby za niego działające podjęli wszelkie środki, jakich można było oczekiwać, w celu uniknięcia szkody, albo że podjęcie takich środków było dla nich niemożliwe”.

Prawo Unii

- 4 Motyw dwudziesty czwarty dyrektywy 93/13 stanowi, że „sądy i organy administracyjne państw członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich”.
- 5 Zgodnie z art. 1 ust. 1 tej dyrektywy jej celem jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach zawieranych pomiędzy sprzedawcą lub dostawcą a konsumentem.

- 6 Artykuł 2 lit. b) tej dyrektywy zawiera następującą definicję:
„»konsument« oznacza każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem”.
- 7 Artykuł 3 ust. 1 omawianej dyrektywy stanowi:
„Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.
- 8 Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:
„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.
- 9 Artykuł 7 ust. 1 tej dyrektywy ma następujące brzmienie:
„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 10 Pasażer lotniczy, który doznał opóźnienia w przewozie swojego bagażu przy okazji lotu z Madrytu (Hiszpania) do Cancún (Meksyk), przeniósł swoje roszczenie o odszkodowanie wobec Air Europa, przewoźnika lotniczego, na spółkę handlową Eventmedia.
- 11 Następnie spółka Eventmedia wniosła do Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (sądu gospodarczego nr 1 w Palma de Mallorca, Hiszpania), który jest sądem odsyłającym, powództwo przeciwko Air Europa w celu uzyskania odszkodowania za to opóźnienie w wysokości 766 EUR, na podstawie art. 19 konwencji montrealskiej.
- 12 Air Europa kwestionuje przed tym sądem legitymację procesową spółki Eventmedia. Twierdzi, że przelew wierzytelności nie był ważny w świetle prawa, ponieważ naruszony został zakaz dokonywania cesji praw przysługujących pasażerowi przewidziany w pkt 15.1 ogólnych warunków przewozu (zwanym dalej „spornym warunkiem”). Zgodnie z tym warunkiem „[o]dpowiedzialność Air Europa i każdego przewoźnika zgodnie z art. 1 określają warunki przewozu przewoźnika wystawiającego bilet, chyba że postanowiono inaczej. Prawa przysługujące pasażerowi są związane z jego osobą, a ich cesja nie jest dozwolona”.
- 13 Sąd odsyłający wyjaśnia, że odpowiedzialność przewoźnika lotniczego przewidziana w art. 19 konwencji montrealskiej w przypadku opóźnienia w przewozie bagażu wchodzi w zakres powództwa o odszkodowanie o charakterze umownym. W konsekwencji cesja wierzytelności odszkodowawczej związanej z takim opóźnieniem jest objęta zakazem cesji przewidzianym w spornym warunku.

- 14 Przypominając orzecznictwo Trybunału, sąd ten stoi na stanowisku, że dysponuje on informacjami o okolicznościach faktycznych i prawnych wystarczającymi do przeprowadzenia kontroli treści tego warunku i uznania go za nieuczciwy w rozumieniu dyrektywy 93/13, po przeprowadzeniu kontradyktoryjnej debaty. Sąd ten zastanawia się jednak, czy może zbadać z urzędu nieuczciwy charakter tego warunku. Po pierwsze bowiem, toczące się przed nim postępowanie zostało wszczęte nie przez jedną ze stron umowy przewozu, na której opiera się powództwo, lecz przez cesjonariusza wierzytelności odszkodowawczej pasażera lotniczego, który nie ma statusu konsumenta. Po drugie, ponieważ konsument nie jest stroną tego postępowania, nie można brać pod uwagę jego woli powołania się, po poinformowaniu go przez ten sąd, na nieuczciwy i niewiążący charakter spornej klauzuli.
- 15 W tych okolicznościach Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (sąd gospodarczy nr 1 w Palma de Mallorca) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy [93/13] należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpatrujący powództwo o naprawienie szkód wynikłych z opóźnienia w przewozie bagażu na podstawie art. 19 konwencji montrealskiej musi dokonać kontroli z urzędu, czy warunek włączony do umowy przewozu, który nie zezwala pasażerowi na zbycie jego praw, jest potencjalnie nieuczciwy, w przypadku gdy powództwo to zostało wniesione przez nabywcę, który w odróżnieniu od zbywającego nie ma statusu konsumenta i użytkownika?
- 2) W przypadku gdy dokonanie kontroli z urzędu jest zasadne, czy można pominąć obowiązek poinformowania konsumenta i stwierdzenia, czy powołuje się on na nieuczciwy charakter warunku lub wyraża na niego zgodę, z uwagi na wyrażenie przez niego woli w dorozumiany sposób, polegający na zbyciu swojej wierzytelności z naruszeniem potencjalnie nieuczciwego warunku, który nie zezwalał na przeniesienie wierzytelności?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 16 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku zamieszczonego w umowie przewozu zawartej między pasażerem lotniczym a przewoźnikiem lotniczym, który zakazuje cesji praw przysługujących temu pasażerowi wobec tego przewoźnika, w sytuacji gdy sąd ten rozpoznaje powództwo o odszkodowanie wytoczone przeciwko temu przewoźnikowi przez spółkę handlową będącą cesjonariuszem wierzytelności odszkodowawczej rzezonego pasażera.

Uwagi wstępne dotyczące zakresu stosowania dyrektywy 93/13

- 17 Co się tyczy przypadku cesji wierzytelności pasażera lotniczego na rzecz spółki zajmującej się windykacją wierzytelności, Trybunał orzekł już, że okoliczność, iż spór w postępowaniu głównym toczy się wyłącznie między przedsiębiorcami, nie stoi na przeszkodzie stosowaniu dyrektywy 93/13, ponieważ zakres stosowania tej dyrektywy zależy nie od tożsamości stron tego sporu, lecz od statusu stron umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 18 listopada 2020 r., DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, pkt 53, 54).

- 18 Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 i art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 dyrektywa ta dotyczy warunków zamieszczonych w umowach zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, które nie były indywidualnie negocjowane (wyrok z dnia 18 listopada 2020 r., DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 19 W niniejszym przypadku umowa przewozu, na której opiera się wierzycelność dochodzona przez spółkę Eventmedia i która zawiera sporny warunek, została zawarta pomiędzy przedsiębiorcą, a mianowicie spółką Air Europa, a pasażerem lotniczym. Ponadto nic nie wskazuje na to, by pasażer ten zakupił bilet lotniczy w ramach swojej działalności zawodowej, w związku z czym, z zastrzeżeniem weryfikacji tego stwierdzenia przez sąd odsyłający, wydaje się, że pasażer ten zawarł tę umowę w charakterze konsumenta w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13.
- 20 W świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 17 niniejszego wyroku spór w postępowaniu głównym wchodzi zatem w zakres stosowania dyrektywy 93/13.
- 21 Wniosku tego nie pozwala podważyć przywołane w istocie we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym uzasadnienie zawarte w pkt 63 wyroku z dnia 1 października 2015 r., ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637), i w pkt 29 wyroku z dnia 11 marca 2020 r., Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188).
- 22 Trybunał orzekł wprawdzie w tych punktach, że dla zapewnienia ochrony konsumenta przewidzianej w dyrektywie 93/13 konieczne jest, aby postępowanie sądowe zostało wszczęte przez jedną ze stron umowy. Twierdzenie to należy jednak należy jednak rozpatrywać w kontekście spraw, które doprowadziły do wydania tych wyroków i które w rzeczywistości dotyczyły się między konsumentem a przedsiębiorcą, którzy zawarli umowę.
- 23 Ścisłej rzecz ujmując, w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 1 października 2015 r., ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637), do Trybunału zwrócono się w istocie z pytaniem, czy system ochrony ustanowiony przez dyrektywę 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym pozwalającym notariuszowi, który sporządził, z poszanowaniem wymogów formalnych, akt notarialny dotyczący umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, na nadanie klauzuli wykonalności temu aktowi lub na odmowę jej uchylenia bez możliwości przeprowadzenia kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków owej umowy. Badając tę kwestię, Trybunał dokonał zasadniczo rozróżnienia między takim postępowaniem notarialnym a postępowaniem sądowym, podkreślając, że jedynie przy okazji tego drugiego postępowania system ochrony zamierzony przez dyrektywę 93/13 wymaga, aby sąd krajowy badał z urzędu nieuczciwy charakter warunku umownego objętego zakresem stosowania tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 1 października 2015 r., ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, pkt 33, 41–47, 59). Należy jednak jeszcze zwrócić się do sądu krajowego. Uzasadnienie zawarte w pkt 63 tego wyroku odnosi się do tej wiodącej zasady procesu, zgodnie z którą inicjatywa procesowa należy wyłącznie do stron.
- 24 Jeśli chodzi o pkt 29 wyroku z dnia 11 marca 2020 r., Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188), wpisuje się on w rozumowanie poświęcone granicom przedmiotu sporu i zasadzie dyspozycyjności. Otóż z łącznej lektury pkt 26–34 tego wyroku wynika, że Trybunał nie chciał ograniczyć zakresu stosowania dyrektywy 93/13 do sporów między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz raczej zamierzał położyć nacisk na okoliczność, że ochrona konsumenta zamierzona przez dyrektywę 93/13 zakłada wszczęcie postępowania sądowego i że pozytywna interwencja sądu krajowego nie może wykraczać poza granice zawisłego przed nim sporu.

- 25 Wynika z tego, że w drodze dwóch wyroków, o których mowa w pkt 23 i 24 niniejszego wyroku, Trybunał nie zamierzał ograniczać zakresu stosowania dyrektywy 93/13 wyłącznie do sporów między konsumentem a przedsiębiorcą, którzy zawarli umowę.
- 26 W świetle tych uwag wstępnych należy ustalić, czy w sytuacji gdy spór toczy się nie pomiędzy tym konsumentem a tym przedsiębiorcą, lecz między tym drugim a innym przedsiębiorcą, a mianowicie spółką handlową będącą cesjonariuszem praw konsumenta, sąd krajowy powinien zbadać z urzędu potencjalnie nieuczciwy charakter warunków tej umowy.

W przedmiocie badania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku umownego

- 27 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału system ochrony ustanowiony na mocy dyrektywy 93/13 opiera się na założeniu, iż konsument znajduje się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (wyroki: z dnia 27 czerwca 2000 r., *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, pkt 25; a także z dnia 17 maja 2022 r., *SPV Project 1503 i in.*, C-693/19 i C-831/19, EU:C:2022:395, pkt 51).
- 28 Ze względu na tę słabszą pozycję konsumenta art. 6 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje, że nieuczciwe warunki nie są dla niego wiążące. Jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia ustanowionej w umowie formalnej równowagi praw i obowiązków jej stron równowagą rzeczywistą i do przywrócenia w ten sposób równości stron (wyroki: z dnia 26 października 2006 r., *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, pkt 36; a także z dnia 17 maja 2022 r., *SPV Project 1503 i in.*, C-693/19 i C-831/19, EU:C:2022:395, pkt 52).
- 29 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dany warunek umowy wchodzący w zakres stosowania dyrektywy 93/13 ma nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje na temat stanu prawnego i faktycznego (wyrok z dnia 17 maja 2022 r., *SPV Project 1503 i in.*, C-693/19 i C-831/19, EU:C:2022:395, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 Ponadto dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie, co wynika z jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem dwudziestym czwartym, do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych z konsumentami przez przedsiębiorców (wyroki: z dnia 14 czerwca 2012 r., *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 68; a także z dnia 17 maja 2022 r., *SPV Project 1503 i in.*, C-693/19 i C-831/19, EU:C:2022:395, pkt 54).
- 31 O ile Trybunał określił już wielokrotnie i przy uwzględnieniu wymogów wynikających z art. 6 ust. 1 oraz z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 sposób, w jaki sąd krajowy musi zapewnić ochronę praw wywodzonych przez konsumentów z tej dyrektywy, o tyle zasadniczo prawo Unii nie harmonizuje procedur stosowanych w odniesieniu do badania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku umowy. Procedury te należą zatem do zakresu krajowego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady autonomii proceduralnej tychże państw, pod warunkiem jednak, że nie są one mniej korzystne niż w wypadku podobnych sytuacji podlegających prawu krajowemu (zasada równoważności) oraz że nie czynią w praktyce niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentom

- przez prawo Unii (zasada skuteczności) (zob. podobnie wyroki: z dnia 26 czerwca 2019 r., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, pkt 45, 46; a także z dnia 17 maja 2022 r., SPV Project 1503 i in., C-693/19 i C-831/19, EU:C:2022:395, pkt 55).
- 32 W tych okolicznościach należy ustalić, czy przepisy te w związku z zasadami równoważności i skuteczności wymagają, aby sąd krajowy, przed którym spółka handlowa dochodzi, jako cesjonariusz, roszczenia konsumenta o odszkodowanie wobec przedsiębiorcy będącego jego kontrahentem, zbadał potencjalnie nieuczciwy charakter warunku znajdującego się w umowie zawartej między tym konsumentem a tym przedsiębiorcą.
- 33 Po pierwsze, w odniesieniu do zasady równoważności sąd krajowy powinien sprawdzić w świetle reguł proceduralnych dotyczących postępowań znajdujących zastosowanie w prawie krajowym, czy ta zasada została dochowana, z uwzględnieniem przedmiotu tych postępowań, stosunku prawnego leżącego u ich podstaw oraz ich zasadniczych elementów (wyrok z dnia 17 maja 2022 r., Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 W tym względzie Trybunał stwierdził, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy uznać za normę równoważną z krajowymi przepisami posiadającymi w ramach krajowego porządku prawnego rangę norm porządku publicznego (wyroki: z dnia 6 października 2009 r., Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 52; z dnia 17 maja 2022 r., Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, pkt 24).
- 35 Wynika z tego, że zgodnie z zasadą równoważności, jeżeli na mocy prawa krajowego sąd krajowy ma możliwość lub obowiązek dokonania z urzędu oceny sprzeczności warunku umownego z krajowymi normami porządku publicznego, to powinien on również mieć możliwość lub obowiązek dokonania z urzędu oceny sprzeczności takiego warunku z art. 6 dyrektywy 93/13, o ile dysponuje niezbędnymi w tym celu informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego (zob. podobnie wyrok z dnia 17 maja 2022 r., Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 W niniejszej sprawie wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie zawiera żadnych informacji co do tego, czy sąd, do którego wniesiono powództwo o naprawienie szkody oparte na art. 19 konwencji montrealskiej, może, a nawet powinien, na mocy prawa hiszpańskiego zbadać z urzędu ewentualną sprzeczność warunku takiego jak sporny warunek z krajowymi normami porządku publicznego. Zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 33 niniejszego wyroku do sądu odsyłającego należy zbadać tego aspektu w celu ustalenia, czy może bądź czy powinien on w świetle zasady równoważności zbadać z urzędu potencjalnie nieuczciwy charakter spornego warunku.
- 37 Po drugie, jeśli chodzi o zasadę skuteczności, Trybunał orzekł, że każdy przypadek, w którym powstaje pytanie, czy krajowy przepis proceduralny nie czyni niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym stosowania prawa Unii, należy rozpatrywać z uwzględnieniem miejsca tego przepisu w całości procedury, jej przebiegu i jej cech szczególnych, w tym w razie potrzeby zasad leżących u podstaw krajowego systemu sądownictwa, takich jak ochrona prawa do obrony, zasada pewności prawa i prawidłowy przebieg postępowania (wyroki: z dnia 14 grudnia 1995 r., Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, pkt 14; a także z dnia 17 maja 2022 r., SPV Project 1503 i in., C-693/19 i C-831/19, EU:C:2022:395, pkt 60).

- 38 Tymczasem, co się tyczy powództwa odszkodowawczego wytoczonego przez spółkę handlową będącą cesjonariuszem wierzytelności konsumenta przeciwko jego kontrahentowi będącemu przedsiębiorcą, należy stwierdzić, że spór między dwoma przedsiębiorcami nie charakteryzuje się brakiem równowagi, jaki istnieje w wypadku powództwa wytoczonego przez konsumenta przeciwko jego kontrahentowi będącemu przedsiębiorcą (zob. analogicznie wyrok z dnia 5 grudnia 2013 r., Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, pkt 50).
- 39 Wynika z tego, że w odróżnieniu od sytuacji, o której mowa w orzecznictwie przytoczonym w pkt 29 niniejszego wyroku, w celu zapewnienia skuteczności systemu ochrony konsumenta zamierzonego przez dyrektywę 93/13 nie jest konieczne, aby sąd krajowy rozpatrujący spór pomiędzy dwoma przedsiębiorcami, takimi jak spółka będąca cesjonariuszem praw konsumenta i przedsiębiorca będący jego kontrahentem, badał z urzędu potencjalnie nieuczciwy charakter warunku znajdującego się w umowie zawartej przez konsumenta.
- 40 Zasada skuteczności, o której mowa w pkt 31 niniejszego wyroku, nie nakłada również na sąd krajowy obowiązku przeprowadzenia takiego badania z urzędu, o ile zgodnie z krajowymi przepisami proceduralnymi spółka handlowa będąca cesjonariuszem wierzytelności konsumenta ma lub miała rzeczywistą możliwość powołania się przed sądem krajowym na potencjalnie nieuczciwy charakter warunku znajdującego się w umowie podpisanej przez tego konsumenta.
- 41 W świetle wszystkich powyższych argumentów na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że:
- art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy nie ma obowiązku badania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku zamieszczonego w umowie przewozu zawartej między pasażerem lotniczym a przewoźnikiem lotniczym, zakazującego cesji praw przysługujących temu pasażerowi wobec tego przewoźnika, w sytuacji gdy sąd ten rozpoznaje powództwo o odszkodowanie wytoczone przeciwko temu przewoźnikowi przez spółkę handlową będącą cesjonariuszem roszczenia owego pasażera o odszkodowanie, o ile spółka ta ma lub miała rzeczywistą możliwość powołania się przed tym sądem na potencjalnie nieuczciwy charakter wspomnianego warunku umownego;
  - zasadę równoważności należy interpretować w ten sposób, że jeżeli na mocy prawa krajowego ten sam sąd ma możliwość lub obowiązek dokonania z urzędu oceny sprzeczności takiego warunku z krajowymi normami porządku publicznego, to powinien on również mieć możliwość lub obowiązek dokonania z urzędu oceny sprzeczności takiego warunku z art. 6 dyrektywy 93/13, o ile dysponuje on niezbędnymi w tym celu informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego.

W przedmiocie pytania drugiego

- 42 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy zasadę kontrydiktoryjności należy interpretować w ten sposób, że jeżeli sąd krajowy stwierdza z urzędu nieuczciwy charakter warunku zamieszczonego w umowie przewozu zawartej między pasażerem lotniczym a przewoźnikiem lotniczym w związku z powództwem o odszkodowanie wniesionym przeciwko temu przewoźnikowi przez spółkę handlową będącą cesjonariuszem roszczenia owego pasażera o odszkodowanie wobec tego przewoźnika, to sąd ten jest zobowiązany poinformować o tym rzeczonego pasażera i zwrócić się do niego z pytaniem, czy zamierza on powołać się na nieuczciwy charakter tego warunku lub wyraża zgodę na jego stosowanie.

- 43 Na wstępie należy stwierdzić, że odpowiedź na to pytanie będzie mieć znaczenie w przypadku, gdyby sąd odsyłający po dokonaniu oceny zasady równoważności w świetle pkt 33–36 niniejszego wyroku lub oceny zasady skuteczności w świetle pkt 37 i 40 tego wyroku doszedł do wniosku, że może on, a nawet powinien, zbadać z urzędu, czy sporny warunek jest nieuczciwy.
- 44 W tym kontekście należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału zasadniczo zasada kontradyktoryjności wymaga w szczególności, aby strony miały prawo do zapoznania się z podniesionymi z urzędu przez sąd zarzutami prawnymi, na których zamierza on oprzeć swoje orzeczenie, oraz do ustosunkowania się do nich. Trybunał podkreślił, że w celu spełnienia wymogów związanych ze sprawiedliwym procesem ważne jest bowiem, aby strony znały i mogły przedyskutować w sposób kontradyktoryjny zarówno okoliczności faktyczne, jak i okoliczności prawne, które mają decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia postępowania (zob. podobnie wyroki: z dnia 2 grudnia 2009 r., Komisja/Irlandia i in., C-89/08 P, EU:C:2009:742, pkt 55, 56; a także z dnia 21 lutego 2013 r., Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 30).
- 45 Tak więc w przypadku, gdy sąd krajowy po ustaleniu na podstawie posiadanych przez niego faktycznych i prawnych lub na podstawie elementów faktycznych i prawnych przedstawionych mu w wyniku czynności postępowania podjętych z urzędu w tym celu, że dany warunek objęty jest zakresem zastosowania dyrektywy 93/13, stwierdza w trakcie oceny dokonywanej z urzędu, że warunek ten ma nieuczciwy charakter, co do zasady ma on obowiązek poinformować o tym strony sporu i wezwać je do kontradyktoryjnego przedyskutowania tej okoliczności w sposób przewidziany w tym celu przez krajowe prawo procesowe (wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 31).
- 46 Z powyższego wynika, że jeżeli sąd krajowy stwierdzi z urzędu, że warunek zamieszczony w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą jest nieuczciwy, w ramach sporu między tym przedsiębiorcą a spółką handlową będącą cesjonariuszem praw tego konsumenta, to powinien on poinformować o tym obie strony toczącego się przed nim sporu, a mianowicie spółkę handlową będącą cesjonariuszem i przedsiębiorcę będącego kontrahentem wspomnianego konsumenta. Powinien on bowiem umożliwić im przedstawienie argumentów w ramach kontradyktoryjnej debaty.
- 47 Owa przyznana spółce handlowej będącej cesjonariuszem praw konsumenta możliwość wypowiedzenia się w tej kwestii odpowiada również ciężącemu na sądzie krajowym obowiązкови uwzględnienia w stosownym wypadku woli wyrażonej przez konsumenta, jeżeli mając świadomość o niewiążącym charakterze danego nieuczciwego warunku, wskaże on jednak, iż sprzeciwia się temu, aby warunek ten został wyłączony, a tym samym udzieli w sposób swobodny i świadomy zgody na związanie się owym warunkiem (zob. analogicznie wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 35).
- 48 Jeżeli, tak jak w sporze w postępowaniu głównym, spółka handlowa będąca cesjonariuszem praw konsumenta wnosi sprawę do sądu krajowego pomimo warunku, takiego jak sporny warunek, zamieszczonego w umowie zawartej między tym konsumentem a przedsiębiorcą, zakazującego temu pierwszemu dokonania cesji jego praw, uzasadnione jest domniemanie, że ta spółka handlowa nie sprzeciwia się temu, aby sąd wykluczył ten warunek po stwierdzeniu jego nieuczciwego charakteru.

- 49 Natomiast z uwagi na to, że konsument, który dokonał cesji wierzytelności odszkodowawczej przysługującej mu wobec przedsiębiorcy, nie jest stroną w sporze pomiędzy tym ostatnim a cesjonariuszem tej wierzytelności, sąd krajowy nie jest zobowiązany do poinformowania tego konsumenta o tej kontroli z urzędu ani do pozyskania uwag wspomnianego konsumenta w tym względzie.
- 50 W świetle wszystkich powyższych argumentów na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że zasadę kontradyktoryjności należy interpretować w ten sposób, że jeżeli sąd krajowy stwierdza z urzędu nieuczciwy charakter warunku zamieszczonego w umowie przewozu zawartej między pasażerem lotniczym a przewoźnikiem lotniczym w związku z powództwem o odszkodowanie wniesionym przeciwko temu przewoźnikowi przez spółkę handlową będącą cesjonariuszem roszczenia owego pasażera o odszkodowanie wobec tego przewoźnika, to sąd ten nie jest zobowiązany do poinformowania o tym rzeczonoego pasażera ani do zwrócenia się do niego z pytaniem, czy zamierza on powołać się na nieuczciwy charakter tego warunku lub wyraża zgodę na jego stosowanie. Sąd ten powinien natomiast poinformować o tym strony toczącego się przed nim sporu, aby dać im możliwość przedstawienia odpowiednich argumentów w ramach kontradyktoryjnej debaty i aby upewnić się, czy spółka handlowa będąca cesjonariuszem życzy sobie wyłączenia zastosowania wspomnianego warunku.

W przedmiocie kosztów

- 51 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z zasadą skuteczności**

należy interpretować w ten sposób, że:

sąd krajowy nie ma obowiązku badania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku zamieszczonego w umowie przewozu zawartej między pasażerem lotniczym a przewoźnikiem lotniczym, zakazującego cesji praw przysługujących temu pasażerowi wobec tego przewoźnika, w sytuacji gdy sąd ten rozpoznaje powództwo o odszkodowanie wytoczone przeciwko temu przewoźnikowi przez spółkę handlową będącą cesjonariuszem roszczenia owego pasażera o odszkodowanie, o ile spółka ta ma lub miała rzeczywistą możliwość powołania się przed tym sądem na potencjalnie nieuczciwy charakter wspomnianego warunku umownego.

Zasadę równoważności należy interpretować w ten sposób, że:

jeżeli na mocy prawa krajowego ten sam sąd ma możliwość lub obowiązek dokonania z urzędu oceny sprzeczności takiego warunku z krajowymi normami porządku publicznego, to powinien on również mieć możliwość lub obowiązek dokonania

z urzędu oceny sprzeczności takiego warunku z art. 6 dyrektywy 93/13, o ile dysponuje on niezbędnymi w tym celu informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego.

2) Zasadę kontryktoryjności należy interpretować w ten sposób, że:

jeżeli sąd krajowy stwierdza z urzędu nieuczciwy charakter warunku zamieszczonego w umowie przewozu zawartej między pasażerem lotniczym a przewoźnikiem lotniczym w związku z powództwem o odszkodowanie wniesionym przeciwko temu przewoźnikowi przez spółkę handlową będącą cesjonariuszem roszczenia owego pasażera o odszkodowanie wobec tego przewoźnika, to sąd ten nie jest zobowiązany do poinformowania o tym rzeczonego pasażera ani do zwrócenia się do niego z pytaniem, czy zamierza on powołać się na nieuczciwy charakter tego warunku lub wyraża zgodę na jego stosowanie. Sąd ten powinien natomiast poinformować o tym strony toczącego się przed nim sporu, aby dać im możliwość przedstawienia odpowiednich argumentów w ramach kontryktoryjnej debaty i aby upewnić się, czy spółka handlowa będąca cesjonariuszem życzy sobie wyłączenia zastosowania wspomnianego warunku.

Podpisy